

Kop: 'Zoveel emotie komt niet uit de lucht vallen'

Onderkop: De affaire Düzgün Yildirim

Lead: De voorkeurstemmen op de Overijsselse senator Düzgün Yildirim hebben geleid tot een stevig debat in de Socialistische Partij. In eerste instantie om de vraag wat 'democratischer' is: een kieslijst samengesteld door de partijraad, of de daarop uitgebrachte stemmen van Statenleden? Maar inmiddels staat volgens sommige 'kameraden' de partijcultuur ter discussie. "We zijn geschrokken van de manier waarop de partij met mensen omgaat."

Tekst: Marijn Schrijver

De spanning is te snijden bij aanvang van de ledenvergadering van de Zwolse SP. Het is 27 juni. De partijraad, een van de hoogste organen in de partij bestaande uit alle afdelingsvoorzitters, heeft vier dagen eerder met grote meerderheid het oordeel geveld. Düzgün Yildirim, fractievoorzitter in Overijssel, wordt verzocht zijn senaatszetel op te geven. Hoewel de afdeling Zwolle deze beslissing niet betwist, staat er vanavond toch veel op het spel. Dat weet men op het partijbureau in Rotterdam ook, wat moge blijken uit de plotselinge aanwezigheid van partijkopstukken Vincent Mulder en Nico Heijmans. Mulder, lid van het partijbestuur, kan statutair niet worden geweigerd. Maar Heijmans, verantwoordelijk voor de scholing van de Statenleden, wordt verzocht te vertrekken.

"Eigenlijk heeft onze afdeling er helemaal niets mee te maken", legt voorzitter Joris de Koning de ruim dertig aanwezigen uit. Maar omdat Yildirim een prominent Zwols lid is die de afdeling mee heeft helpen opbouwen, hebben veel actieve leden de hele kwestie van dichtbij meegemaakt. Voor drie bestuursleden, waaronder De Koning zelf, is het reden om hun functie neer te leggen. "We zijn geschrokken van de manier waarop de partij met mensen omgaat", zegt hij. "Hoe Düzgün en andere Statenleden zijn behandeld, staat haaks op onze eigen grondbeginselen."

De 26-jarige voorzitter doelt daarmee op wat er sinds 30 mei, de dag na de Eerste Kamerverkiezingen, allemaal is gebeurd. Door voorkeurstemmen van Statenleden uit Overijssel en Drenthe ging Yildirim van plaats 18 naar de vierde plek op de lijst en viel de oorspronkelijke nummer 12, de Rotterdamse Ineke Palm, buiten de boot. "Statenleden werden gebeld met de mededeling dat ze hun excuses moesten sturen naar de partijtop en Düzgün moesten laten weten afstand te doen van hun stem", vertelt De Koning. "Ze kregen zelfs voorgehouden dat ze anders hun zetel konden kwijtraken."

Volgens de partijleiding hadden er nooit voorkeurstemmen uitgebracht mogen worden en wisten de provinciale volksvertegenwoordigers dit ook. Maar Statenlid Jelma Wiegersma, als Zwols afdelingslid aanwezig op de vergadering, bestrijdt dat. "Er is wel degelijk toegegeven dat ik en mijn collega's niet konden weten dat we verzocht werden op de nummer één te stemmen. Zelfs bij de vierdaagse scholing voor Statenleden kwam deze procedure niet aan de orde." Dat lijkt aannemelijk, want door het (voorkeur)stemgedrag van Statenleden is nagenoeg de hele Eerste Kamerlijst van de SP in 'wanorde' gebracht en werd bijvoorbeeld ook bijna Ad van de Kolk uit Friesland gekozen. "We waren vrij in onze keuze", vervolgt Wiegersma. "Düzgün is een prima fractieleider met jarenlange politieke ervaring. Geef me één reden waarom ik niet op hem zou mogen stemmen." Wiegersma kreeg de dag na de verkiezingen per e-mail verwijten van provinciale fractievoorzitters uit het land. "Ik zou geen politiek inzicht hebben en stront hebben aan de partij." Ze beraadt zich op haar positie. Fractiegenoot Frances Leusink heeft, vanwege de gang van zaken, inmiddels het SP-lidmaatschap opgezegd, inclusief haar Statenzetel. "Voor dit soort politieke spelletjes ben ik niet geschikt", laat ze weten.

“We zijn een politieke organisatie en daar spelen we politieke spelletjes”, vindt Marian Beldsnijder. De oud-voorzitter van de afdeling Zwolle vertelt dat ook zij ervaringen in haar SP-loopbaan heeft opgedaan met de partijcultuur die geen schoonheidsprijs verdienen. Maar ze is het niet eens met de beslissing van de drie bestuursleden om zich niet meer verkiesbaar te stellen. “Ik vind het doodzonde dat Düzgün nu zoveel goede mensen met zich meesleurt.” Ze richt zich nu in het bijzonder tot fractievoorzitter Margriet Twisterling, tevens de partner van Yildirim, die haar functie als voorzitter van de raadsfractie in Zwolle tijdelijk neerlegt. “Jij verdient beter”, zo meent Beldsnijder.

Twisterling, die de discussie tot nu toe haast stoïcijns volgde, reageert gekwetst. “Als ze jou zo hadden behandeld, had ik precies hetzelfde gereageerd”, antwoordt ze. Een paar dagen nadat de Zwolse senator via de pers moest vernemen dat hij verzocht werd zijn zetel op te geven, kwamen partijsecretaris Hans van Heijningen en Tiny Kox, fractievoorzitter in de senaat, voor een gesprek naar Zwolle. “Daags na dat gesprek hebben we met z’n allen besloten dat Düzgün gewoon beëdigd zou worden en we de partijraad een oordeel zouden laten vellen over de kwestie”, vertelt Twisterling. “En wat lees ik vervolgens in de krant? Dat Van Heijningen zegt dat Düzgün een kopje koffie en gebakje mag komen halen maar zijn zetel moet inleveren. Tiny Kox vertelde op de radio zelfs hoe hij met lede ogen de beëdiging van Düzgün aanzag. Kon men niet het fatsoen opbrengen om te wachten tot de beslissing van de partijraad? Bij ons aan tafel is gezegd dat de professionaliteit en kwaliteit van Yildirim niet ter discussie staan, en dat hij een actief en betrokken kaderlid is. Maar in de media heeft men hem afgeschilderd als een leugenaar en een tweede Lazrak, die op de centen uit zou zijn! Waarom, na zoveel jaren belangeloze inzet?”

JanCoert Toerse, vertrekkend bestuurlid, haakt daar op in. “Toen ik vorige maand schreef waarom ik weer voor het bestuur wilde gaan, was mijn motivatie de drie grondbeginselen van onze partij: menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Maar blijkbaar is het in onze eigen club ook moeilijk die in de praktijk te brengen”, zegt hij. Toerse werkt in de zorg en vertelt hoe hij daar al vaak genoeg moet doen alsof zijn neus bloedt. “Als ik dit nu ook hier moet doen, wordt mijn hele leven een schijnvertoning. Ik kan de partij niet meer officieel vertegenwoordigen.”

Een paar nieuwe gezichten in de afdeling volgen de discussie met verbazing, zoals de 19-jarige Martijn van de Belt: “Ik kom net kijken en denk; wat is dit voor tweestrijd? Dit is toch geen VVD? Kom op rooie rakkers, jullie hebben de hele zomer. Ga het bespreken. Kom er uit!” Zijn oproep lijkt instemming te krijgen van de hele zaal. Een ander nieuw gezicht, Nanette Huijs, vraagt zich al even verbaasd af wat er gaande is. Ze is doventolk en let ook op lichaamstaal. “Zoveel emotie komt niet uit de lucht vallen”, zegt ze.

Niet alleen in Zwolle of de Statenfractie van Overijssel zijn na de partijraadsvergadering van 23 juni discussies gevoerd. Ook in afdelingen als Enkhuizen, of in de statenfracties van Flevoland, Gelderland, Friesland en Drenthe ontstond beroering en overwogen SP-kaderleden uit de partij te stappen. Op diverse internetfora wordt gediscussieerd en ook partijblad ‘Tribune’ kreeg brieven van mensen die zeggen een volgende keer niet meer op de SP te zullen stemmen (“Ik ben socialist, geen communist”).

Volgens Rick Denkers, voorzitter van de afdeling Emmen, oud-regiobestuurder en oud-lid van het partijbestuur, is de zaak Yildirim “de druppel die de bekende emmer doet overlopen”. Hij heeft namens alle afdelingen in Drenthe een voorstel proberen in te dienen, waarin werd verzocht om “bezinning en desnoods bemiddeling”. Het partijbestuur zegt dat het niet uitbrengen van voorkeurstemmen op de partijraad van 17 maart zou zijn besloten, maar Denkers betwist dat. “Lees de notulen er op na. Nergens staat dat er alleen op Tiny Kox mocht worden gestemd, of op de eerste twaalf van de Eerste Kamerlijst.” Dat zou ook niet kunnen, want de kieswet schrijft voor dat er zonder last of ruggespraak mag/moet worden

gestemd. Denkers vindt dat het partijbestuur achteraf argumenten heeft gezocht, voor fouten die ze zelf heeft gemaakt.

Zo heeft Nico Heijmans, fractievoorzitter van Noord-Brabant en belangrijk man in het scholingsteam, op 22 mei wél alle Statenleden gewaarschuwd om slechts SP te stemmen en niet op bijvoorbeeld de Partij voor de Dieren. (Heijmans: 'Ik weet niet wat jullie ervan vinden, maar ik ben als SP-statenlid gekozen en vind dat ik niet anders kan dan natuurlijk SP-stemmen.') Ook hebben hij en Rosita van Gijlswijk, Tweede Kamerlid en hoofd van het scholingsteam, 24 mei op het kinderachtige af tot in de details uitgelegd hoe de procedure in elkaar stak (Van Gijlswijk: "Jullie ontvangen van de voorzitter van de Provinciale Staten een stembiljet dat aan de ene kant bedrukt is met de lijsten van de kandidaten en aan de andere kant de naam van de provincie... ') Geen van beiden heeft erbij verteld dat er alleen op de eerste twaalf mocht worden gestemd. In de pers is dit ook niet ontkent. Hans van Heijningen heeft zelf in de media verteld dat er fouten zijn gemaakt. Toch legt hij de schuld bij Yildirim zelf: "Hij loopt al jaren mee. Of het is onnozelheid, of het is een geslaagd opzetje om via de achterdeur een senaatszetel te bemachtigen."

"Juist de boze opzet die wordt verondersteld, heeft er bij Yildirim toe geleid dat hij zijn zetel niet zondermeer teruggeeft," zegt Denkers. Ook daarom betreurt hij dat het voorstel van Drenthe (pas op de plaats, bemiddeling) op de partijraad niet is besproken. "Er werd de zaal zelfs geen tweede spreekronde gegund. Nadat partijkanonnen als Jan de Wit (Tweede Kamerlid), Riet de Wit (wethouder in Heerlen) en Marga van Broekhoven (penningmeester) uitgebreid hun zegje mochten doen, werd het voorstel van het partijbestuur – teruggeven van de zetel – onmiddellijk in stemming gebracht." Er wordt wel gedaan alsof de partijraad een democratische beslissing heeft genomen, vindt Denkers, "maar ik kan het geen democratie noemen." Net als zijn eigen voorstel werd ook een voorstel van Yildirim simpelweg niet in stemming gebracht. "Met als argument dat het al duidelijk was wat de zaal wilde", vertelt Denkers.

Denkens vindt de gang van zaken rond Yildirim een bewijs te meer dat de "rigide partijcultuur" aan herziening toe is. "Partijeenheid en partijdiscipline zijn een hoog goed. Maar met dik 50.000 leden kun je niet meer elke discussie die je niet zint de nek omdraaien. Sterker: je zou het zelfs niet moeten willen." Ook Elizabeth Bakker, naar eigen zeggen een "gewoon actief lid" uit Amsterdam, vindt dat de kwestie Yildirim vragen oproept over de partijcultuur. Samen met andere leden heeft ze een open brief aan het partijbestuur gestuurd, waarin ze onder meer om discussiefora verzoekt. Op de SP-site is daar geen mogelijkheid voor en het weblog van Yildirim is uit de lucht gehaald. Volgens de webmaster omdat die "tot vrijplaats [is] geworden om leugens en verdachtmakingen te spuien over de SP".

Koudwatervrees en onterecht, aldus Bakker: "Het lijkt soms alsof de partij maar weinig vertrouwen heeft in haar kiezers en leden. Op deze manier worden we vanzelf weer klein."